

АУДИТ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ

В даний час розвиток підприємництва супроводжується зростанням ролі бухгалтерської інформації у сферах управління, контролю і аналізу підприємницької діяльності. Тому виникає необхідність в проведенні аудиту. Під аудитом розуміється незалежна перевірка і вираження думки про фінансову звітність підприємства.

На сьогодні проблемами теорії аудиту займається низка таких вчених, як: Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Гончарук Я. А., Дікань Л. В., Подольський В. І., Савченко В. Я., Усач Б. Ф., Дорош Н. І.

Проведення аудиторської перевірки навіть у тих випадках, коли вона не є обов'язковою, безсумнівно, має важливе значення. В умовах ринку підприємства, кредитні установи, інші господарюючі суб'єкти вступають в договірні відносини по використанню майна, коштів, проведенню комерційних операцій і інвестицій. Достовірність цих відносин повинна підкріплюватися можливістю одержувати і використовувати фінансову інформацію всіма учасниками угод.

Власники і, перш за все, колективні власники - акціонери, пайовики, а також кредитори - не в змозі самостійно переконатися в тому, що всі операції підприємства, численні і найчастіше дуже складні, законні і правильно відображені у звітності, тому що вони зазвичай не мають доступу до облікових записів і відповідного досвіду, а тому мають потребу в послугах аудиторів.

Аудиторські перевірки необхідні і державним органам, суддям, прокурорам і слідчим для підтвердження достовірності їх фінансової звітності.

Поняття аудиту набагато ширше, ніж ревізії або інших форм контролю, так як включає в себе не тільки перевірку достовірності фінансових показників, а й розробку припущень щодо поліпшення господарської діяльності підприємств з метою раціоналізації витрат і оптимізації податків.

З економічної точки зору, аудит являє собою особливу організаційну форму контролю, яка становить одну з функцій управління. Економічна сутність аудиторської діяльності розкривається через її облікові і контрольні функції і відбивається в якості підтвердження факту достовірності звітів за результатами перевірки господарсько-фінансової діяльності суб'єкта, надання консультацій з питань управління, з метою підвищення ефективності системи управління господарюючим суб'єктом. Аудиторська діяльність включає в себе дві групи

юридичних і фактичних дій: власне аудит і супутні аудиту послуги.

Висококваліфіковані американські фахівці в області аудиту Е.А. Аренс і Дж. К. Лоббек наводять наступне визначення: «Аудит - це процес, за допомогою якого компетентний незалежний працівник накопичує й оцінює свідчення про інформацію, що піддається кількісній оцінці і що належить до специфічної господарської системи, щоб визначити і виразити у своєму висновку ступінь відповідності цієї інформації встановленим критеріям».

В новому Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» надається наступне визначення: аудиторська діяльність [8] - це незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг.

Аудит фінансової звітності [8]- аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

Незважаючи на те, що в Законі поняття «аудиторська діяльність» і «аудит фінансової звітності» розділені, деякі вчені розглядають їх в сукупності.

Аналіз визначень поняття "аудит" різними авторами- дослідниками показав, що в науковому середовищі не існує єдиного погляду на визначення поняття "аудит".

На думку Білухи М. Т., аудит розглядається як дослідження, висвітлює лише окрему сторону аудиту, тобто відображає змістовну характеристику процедури аудитора під час виконання власних обов'язків. Але, окрім досліджень аудитора, аудит охоплює велику кількість інших процедур, пов'язаних із висловленням думки аудитора стосовно достовірності показників фінансової звітності.

Бутиця Ф.Ф. має підхід, що базується на визначенні аудиту як експертизи. Так, сутність певного експертного дослідження полягає в

підтвердженні будь-яких фактів, але аудит є набагато ширшим поняттям.

Дікань Л.В., що визнає аудит як вид діяльності, що обмежує сутність цього поняття, підкреслюючи лише те, що аудит здійснюється з метою одержання прибутку, тобто є видом підприємницької діяльності. Інші характеристики цього поняття залишаються поза увагою. Визначаючи аудит як форму контролю, Савченко розкриває зміст поняття контролю через його форми, ніж аудиту як форми такого контролю. Підхід, що ґрунтується на визначенні аудиту як процесу, висвітлює лише тривалість аудиту в часі, певну послідовність процедур у ході його проведення. Але зводити аудит до окремого процесу недоцільно. З огляду на вищевикладене, ми можемо звернути увагу на те, що термін аудит значно ширше таких понять, як ревізія і контроль. Особливість аудиту як однієї з форм контролю полягає в тому, що аудит забезпечує не тільки перевірку достовірності фінансових показників а, з огляду на потреби сьогоденного клієнта, розробляє для нього пропозиції щодо оптимізації господарської діяльності, які дозволять раціонально витратити кошти, що має в результаті привести до збільшення прибутку. Основною метою аудиту є встановлення достовірності бухгалтерської (фінансової) звітності економічних суб'єктів і відповідності здійснених ними фінансових і господарських операцій нормативним актам. При цьому під достовірністю розуміється ступінь точності даних фінансової (бухгалтерської) звітності, яка дозволяє користувачеві цієї звітності робити правильні висновки про результати господарської діяльності, фінансовому та майновому положенні осіб, відносно яких проводився аудит і приймати базуються на цих висновках обґрунтовані рішення. В цілому наведене визначення бухгалтерської звітності відповідає трактуванню міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні. Аудитор повинен підтвердити достовірність інформації, що публікується фінансової (бухгалтерської) звітності, це дозволяє користувачам розраховувати на те, що інформаційний ризик невеликий. Зниження ризику появи неточних відомостей в звітності - одна з головних задач аудиту. Відмінність аудиту від аудиторської діяльності полягає в тому, що остання передбачає і різні аудиторські послуги. Останнім часом головна увага приділяється підвищенню ефективності системи управління підприємством, і, перш за все системи внутрішнього контролю. Системний підхід підготував ґрунт для розвитку якісних аудиторських послуг, тобто аудиторські структури почали більше займатися консультаційною діяльністю, чим безпосередньо аудитом. Згідно з п.4 статті 6 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудитор та аудиторські фірми можуть надавати такі неаудиторські послуги:

1) складання податкової звітності, розрахунку обов'язкових зборів і платежів, представництва юридичних осіб у спорах із зазначених питань;

2) консультування з питань управління, розробки і супроводження управлінських рішень;

3) ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності;

4) розробка та впровадження процедур внутрішнього контролю, управління ризиками, а також інформаційних технологій у фінансовій сфері;

5) надання правової допомоги у формі: послуг юрисконсульта із забезпечення ведення господарської діяльності; ведення переговорів від імені юридичних осіб; представництва інтересів у суді;

6) кадрове забезпечення юридичних осіб у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування та фінансів, у тому числі послуги з надання персоналу, що приймає управлінські рішення та відповідає за складання фінансової звітності;

7) послуги з оцінки;

8) послуги, пов'язані із залученням фінансування, розподілом прибутку, розробкою інвестиційної стратегії, окрім послуг з надання впевненості щодо фінансової інформації, зокрема проведення процедур, необхідних для підготовки, обговорення та випуску листів-підтверджень у зв'язку з емісією цінних паперів юридичних осіб.

Таким чином, у міру розвитку ринкової економіки, посилення конкуренції і поглиблення економічних зв'язків організації у все більшій мірі будуть зацікавлені в проведенні у них як обов'язкової, так і ініціативної аудиторської перевірки. Підвищенню ж ефективності аудиторських послуг в Україні буде сприяти подальше вдосконалення законодавчої та нормативної бази аудиторської діяльності, а також підготовки висококваліфікованих професійних аудиторських кадрів. В даний час число аудиторів та аудиторських організацій досягло тієї кількості, яка здатна створювати конкуренцію між аудиторами, а економічні суб'єкти мають можливість вибору більш кваліфікованого партнера. Все це сприятиме підвищенню ефективності діяльності господарюючих суб'єктів підприємництва, а також в цілому суспільного виробництва країни.

Список літератури

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

2. Білуха М. Т. Аудит: підручник / М. Т. Білуха. – Київ : Знання, 2000. – 768 с.

3. Бутинець Ф. Ф. Аудит: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2006. – 512 с.

5. Аудит: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л. В. Дікань, Н. Ф. Чечетова, Ю. О. Голуб та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Л. В. Дікань. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 276 с.